

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 6. Refutantur ea, quæ respondent aduersarij argumentis contra illos
propositis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

anima, & hypostasi Christi, respectu specierum Eucharisticarum, circa quas Christus vel non operatur, vel non est necesse ut operetur: & tamen in illis existit modo spirituali & inuisibiliter, quamdiu ipsa manent incorrupta.

SECTIO VI.

Resutantur ea que respondent Aduersarij argumentis contra illos propositis.

37

EX dictis haecenus satis patet improbabilitas oppositae sententiae. Melius tamen apparebit examinando, quatenus parum verisimiliter, aut non coherenter respondeant Cuius auctores argumentis contra ipsos allatis.

Ac primò, ad Scripturæ loca quibus asseritur Deum esse excellentiorem cælo, & supra verticem stellarum sublimari, & non capi cælorum ambitu, respondet Monæus disp. 1. cap. 6. his aliisque locis tantum significari Deum non includi sed definiti mundo, sed suâ virtute & immensitate posse ultra, etiam in infinitum, se extendere, creatis tamen nouis rebus & spatiis: qua in re superat quicquid creatura est. Eodemque sensu ait intelligendos esse sanctos Patres à nobis citatos. Addit secundo paulò post, pleraque ex illis testimoniis metaphoram continere: iisque tantum significari singularem eminentiam perfectionis diuinæ, & infinitam vim eius potentiae.

38.

Scriptura docet verè & propriè Deum extra cælos esse.

Sed contra primam expositionem dico primò, metaphoras in Scripturæ explicatione non esse admittendas, nisi cogent necessitate, qua nulla est negandi Deum esse extra cælos diffusum, virtualiter, modo à nobis explicato. Secundo, loca Scripturæ supra citata, ad litteram, & propriè, ut debent quoad veri potest, intellecta, non obscure significare Deum supra cælos & extra mundum existere: neque magis capi seu concludi cælorum ambitu, quam caperetur templo Salomonis, ultra quod sine dubio, & ex consensu Aduersariorum, diffundebatur per totum vniuersum. Tertio, si Deus non definitur mundo, sed sua virtute & immensitate potest ultra, etiam in infinitum se extendere creatis nouis rebus & spatiis, ut factum Monæus: vel potest se extendere acquirendo de nouo ex parte sui diffusionem & extensionem virtualem, quâ possit illis correspondere. Et hoc non fieret sine imperfectione, & sine mutatione situs intrinseci ex parte Dei, per augmentam intrinsecum suæ extensionis & situs intrinseci, quod est impossibile. Vel habet iam quicquid ex parte sua requiritur ut respondeat intimè rebus & spatiis realibus si creentur. Et hoc est quod intendimus: Deum scilicet ex necessitate & perfectione suæ immensitatis, & de facto se habere, ut ipse situa fuerit planè immutatus intrinsecè, responde-

re possit intimè quibuscunque spatiis corporalibus creabilibus. Item si creentur quaedam spatia corporalia extra mundum, Angelus qui est intra mundum, & cuius extensio virtualis est limitata, non responderet illis corporalibus spatiis extra mundum positis, sine variatione sui situs intrinseci, vel per maiorem extensionem, vel per translationem ex vno in aliud: neque per suam extensionem virtualem limitatam & finitam, esset completè potens, ex parte sui, respondere simul corporibus infinitis, ita ut, ad respondendum actu deesset solum corporum existentia. Ergo à contrario, ut Deus, sine sui situs mutatione sit completè potens adesse intimè quibuslibet corporibus extra cælos creabilibus in infinitum, debet habere actu diffusionem, seu extensionem virtualem, illimitatam, qualem haberet si actu illis responderet.

Contra secundam expositionem dico quarto, Angeli sunt perfectiores cælis: & tamen nunquam Scriptura de illis, ut de Deo, asserit esse cælis excellentiores, & supra stellarum verticem sublimari. Non posse capi cælorum ambitu: ergo, aliud Scriptura intelligit per hunc loquendi modum, quam Deum esse perfectiorem cælis. Item Scriptura locis citatis affirmat Deum actu & re ipsa cælis excellentiorem, & supra stellarum verticem sublimari, ac cælorum & vniuersi totius ambitu non capi. Ergo asserit Deum esse actu extra totum vniuersum: & non tantum posse extra illud esse vel operari, futurumque re ipsa, si aliquod corpus ibi crearet: quemadmodum Angelus quoque in eo casu cælis superior esse posset, mouendo se ad corpus illud extra cælos positum, ut fatentur Aduersarij. Denique si Deus crearet aliquod corpus extra cælos, corpus illud esset verè extra cælos. Et si Angelus ad illud se moueret, illudque intinè occuparet; esset pariter extra cælos, a què ac corpus cui intimè responderet. Et similiter Deus illud implens suâ præsentia substantiali, verè diceretur esse extra cælos, ut fatentur Aduersarij. Atqui Deus nunc habet actu diffusionem, seu extensionem intrinsecam, quam tunc haberet: ergo, nunc est actu extra cælos, a què ac esset in casu posito. Neque nisi in eo casu esset formaliter extra cælos, per corpus, sed per diffusionem & extensionem virtualem suâ substantiæ, per quam, corpori illi responderet intimè. Confirmatur, quia Deus ex necessitate & perfectione suæ immensitatis habet nunc extensionem & situm æquivalentem illi situi intrinsecò, quem haberet tale corpus: & illi quem tunc acquireret Angelus per motum localem ad illud corpus. Atqui corpus illud esset extra cælos per talem situm intrinsecum: & Angelus esset extra cælos formaliter per illum situm quem acquireret, & non per corpus: ergo Deus nunc est re ipsa extra cælos, quia nunc habet id omne per quod formaliter intrinsecè esset extra cælos in casu prædicto. Eodem autem est in eo casu tam fore extra cælos Deum ac Angelum, intimè

39.

Deus habet nunc eandem diffusionem intrinsecam extra cælos, quam haberet si corpora extra ipsos existissent.

intimè illi corpori præsemem, quàm ipsum corpus. Ac sicut corpus non est extra per spiritum formaliter, sed per seipsum, & per suum situm intrinsecum, quem si retineret destructo aut recedente spiritu, æquè maneret extra cælos: ita Deum & Angelum præsentem illicorpori, esse extra cælos non per corpus formaliter, sed per suam entitatem, suumque situm intrinsecum, quem si retinerent, destructo tali corpore, essent æquè extra cælum. Deus autem non potest illum non retinere: ac si iam non haberet; non posset illum acquirere, & adesse intimè corpori extra cælos creato. Quare vel nunc est actu extra cælos, vt affirmat Scriptura, vel nunquam extra illos esse potest. Atque ita Scripturæ interpretatio ab Aduersariis tradita, est contra sensum & veritatem Scripturæ. Testimoniis verò Patrum, quæ clariora sunt, multò minùs verisimiliter illa expositio conuenit, vt loca citata relegendi patebit.

Secundò, ad rationes allatas respondet Moncæus capite 7. omnes ferè eo vicio laborare, quòd supponat mundum totum esse in ipsa in aliquo spatio: & si quis alius crearetur, in spatio similiter futurum. Verùm rationes illæ, prout à nobis fuerunt propositæ & explicatæ, non supponunt mundum esse in alio spatio corporeo, neque fore, si alius extrinsecum crearetur: neque Deum extra cælos esse in aliquo reali spatio: sed esse solùm in seipso per virtutem sui diffusionem. Sicut mundus corporeus extra cælos creatus, existeret in se ipso per formalem sui ipsius extensionem: Ac nisi ita esset, mutandum fore necessariò situm Dei intrinsecum, vt fieret præsentem intimè rebus quæ extra mundum crearetur.

Respondet Moncæus eodem capite, id non sequi. Nam vt quispiam re ipsa mutetur aut moueatur, dum incipit esse vbi antea non erat: oportet vt in eo intrinsecè aliquid fiat, vtque antea non habuerit, quicquid ex ipsius parte requiri poterat, vt vbiq; seu in quouis spatio esset. Quod etsi Angelo (vt potè qui ex productione noui spatij præcisè non habet vt sit in illo, nec proinde habere tantum potest per aliquam actionem in ipso exercitam) necessariò conueniat: in Deum tamen minimè quæritur. Eò quòd immensitas, quæ nunquam carere potuit, sit ætimum quod ipse ex parte sua requirit, vt vbiq; sit.

At hæc responsio planè destruit intentionem oppositam nostram, aperitque concedit id quod intendimus: nempe Deum habere re ipsa totam diffusionem ex parte ipsius requisitam, vt respondeat intimè rebus quibuslibet creabilibus: ita vt nihil aliud requiratur ex parte ipsius, sed tantum ex parte rerum earum requiratur vt existant. Quam diffusionem Angelus tantam non habet, ideoque indigeret motu aut mutatione. Siquali, vt responderet rebus extra mundum creatis. Similiter

Tomus I.

que Deus, nisi illam actu haberet in se immutatam, egeret situali mutatione intrinseca, vt responderet rebus creatis extra mundum, pluribus aut maioribus in infinitum.

Tertiò, ad id quod diximus philosophandum esse hac in parte de immensitate, vt de æternitate, fatetur Moncæus immensitatem diuinam excedere spatium omne finitum? sicut æternitas excedit quoduis tempus finitum. Potest enim illa coexistere tempori maiori, & maiori in infinitum: Sicut immensitas potest coexistere spatio maiori, & maiori in infinitum. Verùm, inquit, hinc non sequitur, Deum actu & re ipsa extra cælum esse, ac in spatijs imaginarijs: cum etiam proprie non sit extra tempus reale per suam æternitatem: non quidem defectu aliquo huiusce æternitatis, sed alicuius temporis quod nostrum antecesserit, & ratione cuius dici possit extra nostrum fuisse.

Sed hæc responsio potè implicare non videtur, & se ipsam destruere. Si enim Deus excedit sua immensitate omne spatium finitum, vt ait Moncæus: ergo est extra omne spatium finitum. Ergo est extra cælos & totum vniuersum, cuius spatium est finitum. Consequentia patet, quia quod aliud excedit sua diffusionem, est extra illud quod excedit. Eodemque modo Deus est necessariò extra omne tempus reale, si sua æternitate excedit omne tempus reale. Secundò, si vt concedit idem Author, Deus licet extra mundum non coexistat vbi spatio reali, sicut ante mundi creationem non coexistit vbi tempori reali: habet tamen quicquid requiritur ex parte sua ad coexistendum in finitis spatijs & temporibus, solùmque defunt spacia & tempora quibus coexistat, nullo nouo situ intrinsecò, vel duratione Deo acquisitâ: sequitur manifestè ex hoc responso id quod intendimus: nimirum Deum iam habere virtutem suam extensionem, quæ ex parte illius necessaria est vt illis coexistat, quamue haberet, si coexistet: & ob cuius defectum Angelus non posset illis coexistere sine augmento extensionis & durationis intrinseca.

Quartò, ad id quod diximus, tam esse impossibile extensionem immensitatis esse interruptam & discretam in eo casu, quo Deus duos mundos inter se distantes crearet, sine corpore vilo intermedio: atque est impossibile extensionem æternitatis Dei esse interruptam, in eo casu quo Deus hoc vniuersum destrueret, & postea, sed non immediate, idem vel aliud produceret, nullo interea reali tempore, vel ena alio successiuo existente: Est autem evidenter impossibile ita interrupti æternitatem Dei: sic enim Deus desineret esse, quia non permaneret in esse donec aliquid produceret. Ad hoc, inquit, respondet idem Author eodem capite, in casu argumèti propositi, Deum habiturum aliquid

Immensitas excedit omne spatium finitum.

42

H

intercisionem in sua praesentialitate: quia esset in illis duobus mundis, nullum intermedium habentibus, in quo pariter esset. Quod, inquit, non est absurdum, neque coargui potest exemplo aeternitatis divinae, cum hac ipsa aeternitate similem possit intercisionem habere, in quantum potest Deus per eam coexistere temporibus discretis, & non intermedio, si nimirum nullum sit medium: uti accideret, si Deus, ut potest, omnia destrueret.

43. Sed haec responsio vel non est ad rem, vel continet falsum & impossibile. Non est ad rem sed plane inutilis, si tantum intelligat Deum in eo casu habiturum duas coexistentias cum duobus realibus distinctis & distantibus, intercisionis seu discretas, defectu tertij intermediij cui pariter coexistat, & que enim ipsi in proposito argumento id intendimus. Continet autem falsum & impossibile, si velit non modo coexistentes intimas cum alio reali, sed & ipsamque intrinsecam extensionem virtuales aeternitatis, seu permanentiam in esse, fore intercisionem: quod non posset esse, nisi Deo cessante esse simpliciter. Alioquin enim si non cessat esse mundo destructo, durat & permanet in esse: atque ita virtualis extensio durationis eius continuatur donec mundus idem vel alius producat. Sicut etiam duraret in aeternum, quavis Deus omnia creata destrueret, nihilque deinceps amplius produceret, & duravit re ipsa antequam Deus quicquam crearet: iuxta illud Psalm. 89. *Prusquam montes fixent, aut formaretur terra & orbis, a saeculo & usque in saeculum tuus Deus.* Et Prouer. 8. *Antequam quicquam faceret, &c.* Et Ephes. 1. *Elegerit nos in ipso ante mundi constitutionem.* Et quidem euidens esse debet, Deum in casu praedicto non ita se habiturum quoad intrinsecam suam durationem, ut se haberent Angeli, si Deus eos simul cum vniuerso destrueret, posteaque eam eodem vniuerso reproduceret: alioquin Deus definiret esse, & rursus inciperet esse, ut Angeli: sed potius ita se habiturum, ut se haberent Angeli quos Deus conseruaret destructo toto mundo corporeo. Manifestum autem est, quod in eo casu durarent Angeli intrinsecè, quia perseverarent in esse, & extensio virtualis intrinseca durationis eorum non intercederet, sed continuaretur: Ego similiter in casu de quo disputamus, extensio virtualis durationis divina non interrumperetur. Ac si pariter philosophandum est hac in parte de immensitate, & de aeternitate Dei, ut concedit Moncaus, non intercederet quoque extensio virtualis immensitatis in eo casu quo alius mundus ab isto distans crearetur. Tamque est impossibile, interrumpi illius extensionem, atque extensionem aeternitatis, de qua id manifestè implicat, cum sit ineliminabilis & absolute necessaria.

Impossibile est Dei aeternitatem esse intercisionem.

Incredibilia verò sunt quae addit idem Author cap. 8. & 10. in eo casu quo Deus Angelum crearet, vel corpus sine extensione locali, absque omni alio localiter & formaliter extenso; Angelum tunc, aut illud corpus, nullibi futurum, ac ne quidem habiturum *Vbi*, vel situm intrinsecum, per quem scilicet correspondere posset corpori formaliter extenso si crearetur. Quia, inquit, illud *Vbi* intrinsecum est aliquid distinctum & posterius Angelo, vel tali corpore: ergo potest Angelus & corpus sine illo esse. Secundò, illud *Vbi* Angeli non potest cogitari nisi duplex: diuisibile, vel indiuisibile. Neutrum autem haberet Angelus in eo casu: quia *Vbi* diuisibile habet ordinem ad spatium diuisibile cui respondeat: & *Vbi* indiuisibile habet ordinem essentialem ad punctum illius spatij diuisibilis cui respondeat. Tunc autem nullum esset huiusmodi spatium: ergo, &c. Ex quo infert cap. 10. Deum non futurum quoad essentialiam, seu substantiam, in huiusmodi Angelo, vel corpore indiuisibiliter posito: & Angelum vnum non fore alteri propinquum, neque etiam ab eo distantem; sed fore omnes indistantes pure negativè. Cuius ratio, inquit, a priori est, quia, ut aliqua dicantur sibi esse mutuo praesentia, vicina, vel distantia, oportet ipsa seorsim accepta alicubi esse, & situm aliquem habere. Nam, *Vbi*, est fundamentum omnium huiusmodi respectuum.

Sed contra, primum est prorsus incredibile & inimaginabile aliquid existere, & non esse aptum respondere alicui corpori extenso, si existet; quod est habere situm sine *Vbi* intrinsecum: sicut est prorsus incredibile & inimaginabile aliquid existere, & non esse huiusmodi, ut corresponderet alicui temporis, vel eius parti aut instanti, si simul existeret. Secundò, *Vbi* intrinsecum Angeli vel corporis indiuisibiliter positi, cuiusmodi est corpus Christi in Eucharistia, non magis vel minus ab eo distinguitur, quam *Vbi* corporis extensi ab ipso distinguitur. Et tamen fatetur ibidem Author citatus, & capite 8. & 9. corpus extensum non posse capere omni *vbi* intrinsecum: ergo male concludit corpus indistinctum, vel Angelum, posse eo capere, quod *Vbi* intrinsecum sit aliquid distinctum, & posterius ipso. Re autem verà *Vbi* intrinsecum non distinguitur a re, sed est ipsa essentia rei, ita se habens, ut sit completè potens respondere adaequatè vel inadaequatè reali spatio formaliter diuisibili, si existeret: tanquam ab illo distans vel indistans. Estque impossibile eam vllam esse sine tali aptitudine & inscientia ex parte sui: sicut est impossibile quicquam existere, & non esse de se completè potens coexistere adaequatè vel inadaequatè temporis, si tempus simul existeret. Vnde non magis distinguitur *vbi* intrinsecum, quam duratio, &

44. Angelus haberet *vbi* intrinsecum, quantum sine corporibus crearetur.

45

vbi intrinsecum non distinguitur a re, estque ab illa inseparabile.

utraq; est æquè absoluta & intrinseca. Quare tertio falsum est *ubi* intrinsecum Angeli, habere ordinem essentialem ad spatium formaliter extensum, vel ad eius indivisibile. Nam illud, *ubi*, convenit illi per se absolute, sine respectu intrinseco ad spatium corporeum, estque ipsamet eius entitas spiritalis, independens à corpore, & per se sufficiens corporali spatio respondere. Quarto, falsum pariter est Deum non futurum per essentiam seu substantiam in tali Angelo, vel corpore inextenso. Nam licet omnia creata destruerentur, præter Christum indivisibiliter positum in Eucharistia: divinitas esset vnita eius humanitati, vt & anima eius corpori. Ergo esset illi intimè præsens secundum substantiam. Nam vnio physica & substantialis extremorum, non potest fieri & conservari, nisi extrema sint intimè præsentia. Idemque dico de Deo & de Angelo, si Deus illum hypostaticè assumeret, vt possibile est. Eademque est ratio de omnibus aliis quæ tunc essent, quamuis Deus illis non vniretur, sed tantum intimè adesset. Neque enim Deum esse in aliquo, est illi vniri. Nam Deus re ipsa est intimè in omnibus corporibus creatis, & tamen nulli vnitus est, nisi corpori Christi. Dicere autem Deum in eo casu fore indistantem aut præsentem negatiuè, est ludere in verbis, aut loqui inintelligibiliter. Nam illa præsentia est positiva, quæ est inter entitates positivas sibi intimas vel immediatas: Neque aliter spiritus sunt præsentibus corporibus positivi, aut Deus toti mundo, nisi quia per suas entitates intimè vel immediatè simul existunt: & omnis alius modus positivus distinctus, est fictus & superfluus, atque inutilis ad fundandam

hanc denominationem. Quinto denique, incredibile est Angelos omnes fore tunc necessariò indistantes, defectu extensionis corporeæ cui respondeant. Nam, vt supra diximus, si Deus, Angelis immotis manentibus, mundum corporeum annihilaret, Angeli beati qui nunc existunt in cælo empyreo, non minùs distarent à Dæmonibus qui nunc in inferno continentur.

Nihil meliora sunt quæ Vasquez, & alij eiusdem sententiæ assertores respondent. Nam quod ait Marat. sect. 3. & 4. disp. cit. non magis posse virtuales extensionem Dei, vel Angeli, esse sine extensione corporali cui respondeat; quàm similitudinè vnus albedinis, sine aliâ cui sit similis: vel vnionem sine extremis: à vero alioquin est. Similitudo enim est denominatio extrinseca ad altera albedine coëxistente: vel, vt alij volunt, est relatio vnus albedinis ad aliam vt coëxistentem. At extensio virtualis Dei, vel Angeli, non est denominatio extrinseca à coëxistenti spatio corporali, neque relatio, sed tributum absolutum & omnino intrinsecum. Non est quoque vnio cum spatio corporali. Nam Deus & Angeli non vniantur spatio, quibus intimè respondent. Et illis non existentibus essent per se completè apti, id est, sufficientes illis respondere: in quo consistit formaliter virtualis eorum extensio sitialis: sicut duratio eorum intrinseca consistit formaliter in extensione virtuali permanenti in esse, per quam sunt completè potentes respondere temporis, vel enti formaliter successivè. Id est, duranti per varias sui partes, alias aliis continuò succedentes, vt multi tempus durare censent.

46.
Marat.

Extensio virtualis Dei, vel Angeli, potest esse sine extensione corporali cui respondeat.

DISPUTATIO SEXTA

De Immensitate, Æternitate, & Vnitate Dei.

- Sectio I. *An Deus sit omnino immutabilis?*
 Sectio II. *Solutio, & signor difficultates circa immutabilitatem Dei.*
 Sectio III. *An & quomodo Deus sit æternus?*
 Sectio IV. *De Vnitate Dei: Et utrum Deus sit ita vnus, vt absolute repugnet esse plures?*

DE materia proposita disputat S. Doctor quæst. 9. 10. & 11. Ac primò affirmat Deum esse simpliciter immutabilem: tum quia est primus ens, & actus purissimus, absque permixtione alicuius potentia: tum etiam quia est omnino simplex, incapax omnis compositionis cum aliquo, quod acquirat per mutationem: tum denique, quia cum sit infinitus